

Handläggare
Carolina Morales
Telefon: 08-508 25 146

Till
Socialnämnden
2017-03-28

Lägesrapport av hållbarhetskommisionens arbete

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen

Peter Svensson
Tf. förvaltningschef

Veronica Wolgast Karlberg
avdelningschef

Sammanfattning

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm har under 2016 tagit fram fyra delrapporter som behandlar hållbar skolutveckling, ungas etablering på arbetsmarknaden, medborgarnas inflytande i stadens beslutsprocesser och det offentliga rummets betydelse för en socialt hållbar samhällsutveckling. Socialnämnden ska lämna synpunkter på rapporten *Dold potential – hinder och möjligheter för unga stockholmares etablering på arbetsmarknaden*.

Rapporten konstaterar att unga stockholmare generellt inte har några större svårigheter att komma ut i arbete. Vissa specifika grupper av unga har dock väsentligt sämre arbetsmarknadsutfall än andra. Dessa grupper är i första hand unga utan fullständiga gymnasiebetyg, unga med utländsk bakgrund och unga med funktionsnedsättningar. Rapporten innehåller rekommendationer och åtgärdsförslag för att förbättra gruppernas möjligheter på arbetsmarknaden.

Socialförvaltningen ställer sig i stort positiv till kommissionens rapport och de åtgärder som föreslås. I tjänsteutlåtandet lämnar förvaltningen både generella synpunkter på rapporten och på de specifika åtgärderna.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet för yttrande till samtliga facknämnder, samtliga stadsdelsnämnder samt till Stockholms Stadshus AB och Kommunstyrelsens råd för funktionshindersfrågor. Remisstiden sträcker sig till 13 april 2017.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet 22 mars och funktionshinderrådet har behandlat ärendet 23 mars 2017.

Ärendet

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm

Kommunfullmäktige har i stadens budget för 2015 fattat beslut om att inrätta en kommission för ett socialt hållbart Stockholm med uppdraget att analysera skillnader i livsvillkor i Stockholm och lämna förslag till åtgärder för en jämlik och socialt hållbar stad.

I direktivet för Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm framgår att kommissionen ska arbeta på ett sätt som underlättar implementeringen av de åtgärder som kommissionen tar fram.

Kommissionens fördjupningsrapporter

Under 2016 har Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm tagit fram fyra delrapporter. Rapporter behandlar:

- hållbar skolutveckling
- ungas etablering på arbetsmarknaden
- medborgarnas inflytande i stadens beslutsprocesser
- det offentliga rummets betydelse för en socialt hållbar samhällsutveckling

Dessa fördjupningar föreslås prövas av kommunstyrelsen i upprättande av förslag till budget för 2018. Åtgärder som genomförs följs upp inom stadens ordinarie budgetprocess.

Eftersom rapporterna i varierande grad berör olika nämnder och bolagsstyrelser efterfrågar stadsledningskontoret synpunkter från olika nämnder och bolag på olika rapporter. Socialnämnden ska lämna synpunkter på hela rapporten *Dold potential – hinder och möjligheter för unga stockholmares etablering på arbetsmarknaden*.

Fokus på unga som varken arbetar eller studerar

Rapporten *Dold potential - hinder och möjligheter för unga stockholmares etablering på arbetsmarknaden* konstaterar att unga stockholmare generellt inte har några större svårigheter att komma ut i arbete. Vissa specifika grupper av unga har dock väsentligt sämre arbetsmarknadsutfall än andra. Dessa grupper är i första hand unga utan fullständiga gymnasiebetyg, unga med utländsk bakgrund och unga med funktionsnedsättningar.

Rapporten sätter fokus primärt på gruppen unga som varken arbetar eller studerar (UVAS). Knappt var tionde (9,2 %) ung stockholmare 16-29 år tillhör gruppen UVAS – totalt 16 256 personer 2013. Över staden varierar andelen UVAS mycket stort: i Rinkeby är andelen 22,9 procent och i Äppelviken så låg som 3,3 procent.

I Stockholm är nära hälften av UVAS utrikes födda, de flesta i ett utomeuropeiskt land. Var femte utrikes född stockholmare 16-29 år tillhör gruppen UVAS. Över tid har antalet stockholmare med kort vistelsetid i Sverige ökat påtagligt i Stockholms stad. Den framtida risken att flera av dessa kommer att tillhöra UVAS är stor utan särskilda insatser.

Även unga med funktionsnedsättning är överrepresenterade bland UVAS. Av samtliga stockholmare 16-29 år hade fem procent aktivitetsersättning 2013, av UVAS 13 procent. Trenden visar att unga med funktionsnedsättning har allt svårare att etablera sig på arbetsmarknaden.

Svårigheter att slutföra gymnasieutbildning är ett viktigt skäl till att unga inte förmår etablera sig på Stockholms arbetsmarknad. Nära hälften i gruppen UVAS har enbart förgymnasial utbildning. För unga utrikes födda har ålder vid skolstart stor betydelse för sannolikheten att slutföra gymnasieutbildning. Ju senare skolstart, desto svårare för personen att slutföra studier och etablera sig på arbetsmarknaden.

Även för unga med funktionsnedsättning utgör icke slutförd gymnasieutbildning en viktig orsak. Oroande är att gruppens studieresultat också har försämrats över tid. Utöver utmaningarna i skolan innebär arbetsmarknadens allt högre krav, ohälsa och diskriminering försvårande förutsättningar för unga med funktionsnedsättning att etablera sig på arbetsmarknaden.

För unga utrikes födda liknar hindren för etablering på arbetsmarknaden de för unga med funktionsnedsättning. Större

förekomst av ohälsa till följd av traumatiska erfarenheter och utdragen asylprocess är ett problem, liksom diskriminering. En avsaknad av produktiva sociala nätverk är ett hinder på en arbetsmarknad där flertalet arbeten förmedlas via informella rekryteringskanaler. Bristande färdigheter i svenska försvårar också inträdet på arbetsmarknaden för gruppen.

Kommissionens förslag

För att förbättra möjligheterna på arbetsmarknaden för unga utan fullständiga gymnasiebetyg, unga med utländsk bakgrund och unga med funktionsnedsättningar förslår kommissionen följande rekommendationer och åtgärder:

A.2.1 Stärk kopplingen mellan skola och arbets- och samhällsliv:

- A2.1.1 Stärk elevernas kontakt med arbetsmarknad och arbetsliv
- A2.1.2 Ge utökad samhällsinformation till unga nyanlända på stadens boenden och i skolan

A.2.2 Underlätta inträdet till arbetslivet genom anpassade och riktade utbildningsalternativ:

- A.2.2.1 Utred förutsättningarna för en alternativ utbildning för ungdomar som har avbrutit eller inte fullföljt gymnasiet
- A.2.2.2 Utöka anpassade och riktade arbetsmarknads och yrkesutbildningar
- A2.2.3 Skapa ett sammanhållet utbildningsalternativ för nyanlända där gymnasie- och vuxenutbildningen kombineras
- 2.2.4 Ta fram en handlingsplan inom sfi för unga nyanlända

A.2.3 Använd Stockholms stads verksamheter för att främja ett inkluderande arbetsliv

- A2.3.1 Rikta sociala klausuler i upphandlingar till särskilt prioriterade grupper.
- A2.3.2 Åtgärd: Utveckla stadens arbete med arbetsdifferentiering
- A2.3.3 Främja kompetensbaserad rekrytering och motverka diskriminering vid rekrytering inom Stockholms stad

A.2.4 Effektivisera samverkan om unga utrikes födda och unga med funktionsnedsättning

- A2.4.1 Utveckla samarbetskulturen mellan arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden och stadsdelnämnderna om unga med funktionsnedsättning

- A2.4.2 Tillgängliggör stadens arbetsmarknadsinsatser för ensamkommande unga på stadens boenden
- A2.4.3 Inkludera asylsökande ungdomar 16-19 år i stadens kommunala aktivitetsansvar (KAA)
- A2.4.4 Utred behovet av stöd till arbetsgivare för rekrytering av särskilda målgrupper tillsammans med näringslivet

Förvaltningens synpunkter och förslag

Socialförvaltningen ställer sig i stort positiv till kommissionens rapport och de åtgärder som föreslås. Förvaltningen lämnar inledningsvis generella synpunkter på rapporten för att sedan gå in på de specifika åtgärderna.

Generella synpunkter på rapporten

Socialförvaltningen anser att stadsdelsnämnderna i stor utsträckning saknas i delrapporten, i analysen och framförallt i åtgärdsförslagen. Även om fackförvaltningarna kan ha ett övergripande ansvar för de olika åtgärderna är det viktigt att de utformas tillsammans med stadsdelsnämnderna. Detta är också relevant i förhållande till vad som lyfts fram i aktuell rapport kring att åtgärder inte bör vara generella utan specifika, samt lokal och individanpassade. En utgångspunkt bör vara att stadsdelsnämnderna har bäst kunskap om de lokala och individuella behoven.

Externa viktiga aktörer saknas också under de olika åtgärderna. Framförallt borde landstinget kunna vara en viktig part både i förhållande till nyanlända och till personer med funktionsnedsättning. Civilsamhället är också en viktig samverkanspartner som bör lyftas in. Även om externa aktörer inte kan utses som ansvariga för åtgärderna bör de nämnas som viktiga samverkanspartners.

Målgruppsbeskrivning

Socialförvaltningen saknar resonemang och förtydliganden kring definitionen av funktionsnedsättning. Då rapporten innefattar begreppen intellektuell, fysisk och psykisk funktionsnedsättning är det av stor vikt att skillnaderna tydliggörs. Behov, möjligheter och prognos gällande arbetsmarknad ser mycket olika ut beroende på typ av funktionsnedsättning. Insatserna är kopplade till olika lagområden, fördelning av ansvar och kostnader mellan huvudmän likaså. Forskning, resultat och metodik är ofta avgränsat till enstaka diagnoser och paralleller kan därför endast dras mellan målgrupperna med stor försiktighet.

Personer som har dold funktionsnedsättning och de personer som inte har kontakt med Försäkringskassan och försörjs på annat sätt saknas i rapporten. Just denna grupp är särskilt utsatt såsom inte känd av myndighet och bör på något sätt aktualiseras i kommissionens arbete. Det saknas också resonemang kring att dessa personer kan ha flera typer av parallella utmaningar så som pågående missbruk och dold funktionsnedsättning eller pågående missbruk, funktionsnedsättning samt nyanländ. Även här är landstinget en betydelsefull aktör. Samsjuklighet vid neuropsykiatriska funktionsnedsättningar fordrar också mer sammanhållna insatser från olika vårdinstanser och andra myndigheter.

Förvaltningen vill i sammanhanget även framhålla olika stödformer som ofta kan vara avgörande för personer med funktionsnedsättning för att de ska lyckas med att pröva samt fullfölja vägen mot arbete. Boendestöd, gode män, olika enheter inom vård och omsorg, familjepedagoger kan till exempel vara en förutsättning för att ge personer möjlighet att börja arbeta. Olika sätt att utveckla det professionella eller privata nätverket bör utvecklas.

Insatser för unga med funktionsnedsättning och unga utrikes födda

Förvaltningen vill lyfta fram att det är positivt att samordningsförbundet FINSAM har startat i Stockholm och att det där kan finnas möjlighet att finna stöd till arbetet för de personer som hamnar mellan myndigheterna. Metoden IPS (Individual placement and support) som bland annat verksamheten ALFA ger till personer med psykisk funktionsnedsättning är något som skulle kunna utökas och prövas på en bredare målgrupp personer med funktionsnedsättning.

Förvaltningen vill även lyfta fram det mångåriga samarbetet med näringslivet "Advisory board" för att ensamkommande unga ska få möjlighet till praktik och på sikt kunna få ett arbete. Samarbetet har varit framgångsrikt och förvaltningen kommer under 2017 att undersöka möjligheterna att bredda Advisory Boards verksamhet till att erbjudas alla ensamkommande unga, även de som bor på andra boenden än egenregi och i familjehem. Socialförvaltningen har ett pågående samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen kring sommarjobb för ensamkommande ungdomar.

Synpunkter på åtgärder

A2.1.1 Stärka elevens kontakt med arbetsmarknad och arbetsliv

Socialförvaltningen föreslår att Arbetsförmedlingen framhålls som en tydligare samarbetspartner i arbetet med att lotsa unga vuxna mot arbetsmarknaden. Ett av Arbetsförmedlingens övergripande mål är att prioritera stöd till personer som står långt från arbetsmarknaden, så som unga vuxna utan gymnasiebetyg och nyanlända. Samverkan skulle delvis kunna fokusera på att ge information till gymnasieelever som snart tar studenten i syfte att förbereda dem på hur de ska ta sig an arbetslivet.

A2.1.2 Ge utökad samhällsinformation till unga nyanlända på stadens boenden och i skolan

Ansvar för samhällsinformation till ensamkommande barn och unga på stadens boenden ligger på socialförvaltningen. Utmaningen i detta är att merparten av de ensamkommande barn som togs emot under 2015 placerades av stadsdelsförvaltningarna i privata konsulentstödda jourhem. Denna grupp barn och unga riskerar att missa strukturerad information om det svenska samhället om den inte ges via skolan. Detsamma gäller barn och unga som kommer till Sverige tillsammans med sina föräldrar.

A2.2 Underlätta inträdet till arbetslivet genom anpassade och riktade utbildningsalternativ

Socialförvaltningen anser att det i sin helhet är positivt att underlätta för unga vuxna att fullfölja gymnasiestudier alternativt att kompletterande studier kan genomgå för att komma närmare arbetsmarknaden och i högre grad kan bli mer konkurrenskraftiga på arbetsmarknaden. Emellertid är det angeläget att framhålla vikten av att utbildningsinsatser inte blir permanenta för den enskilde och att denne under en lång period erhåller ekonomiskt bistånd. Långvariga studier utan statlig finansiering kan vara exempel på tillfällen då den enskilde är i behov av försörjning i form av ekonomiskt bistånd. Risken är att det blir en inlåsningsseffekt och att bidragstagande normaliseras. Enligt riktlinjerna för ekonomiskt bistånd är det i undantagsfall som ekonomiskt bistånd uppbärs samtidigt som studier pågår, då bortsett från kompletterande gymnasiestudier/yrkesvux, SFI eller andra arbetsmarknadsinriktade insatser som ges via Arbetsförmedlingen.

A2.2.1 Utred förutsättningarna för en alternativ utbildning för ungdomar som har avbrutit eller inte fullföljt gymnasiet

Socialförvaltningen understryker vikten av förebyggande arbete och ser positivt på förslaget.

A2.2.2 Utöka anpassade och riktade arbetsmarknads och yrkesutbildningar

Att utöka anpassade och riktade arbetsmarknads- och yrkesutbildningar för att stärka kopplingen till arbetsmarknaden och att medverka till att unga vuxna ökar sin konkurrenskraft på arbetsmarknaden är positivt. Socialförvaltningen anser att utbildningarna behöver ha ett nära samband med arbetsmarknaden, att de är viktade mot marknadens efterfrågan samt genererar meriter i det personliga CV. Förvaltningen instämmer i vikten av att insatsen riktas och anpassas till unga med funktionsnedsättning och till unga utrikes födda utifrån deras förutsättningar och behov.

A2.3 Använd Stockholms stads verksamheter för att främja ett inkluderande arbetsliv

Socialförvaltningen ser positivt på förslagen som följer under kapitlet A2.3 men vill uppmärksamma kommissionen på att individer i arbete ska vara en långsiktig lösning och att initialt individuellt stöd och uppföljningar för att behålla arbetet kan behövas för delar av målgrupperna. För en del är det ett stort kliv att börja arbeta och kan vara överväldigande och skrämmande. Individens integritet och självbestämmande får dock inte inkräktas.

A2.3.2 Utveckla stadens arbete med arbetsdifferentiering

Förvaltningen ser positivt på att befintlig satsning utvecklas till att kunna erbjuda tillsvidareanställningar för en ökad långsiktighet.

A2.4.1 Utveckla samarbetskulturen mellan arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden och stadsdelnämnderna om unga med funktionsnedsättning

Socialförvaltningen instämmer i vikten av att samverka mellan socialförvaltningen, stadsdelsförvaltningarna, arbetsmarknadsförvaltningen och utbildningsförvaltningen fortsatt utvecklas.

Socialförvaltningen har under 2017 i uppdrag att tillsammans med arbetsmarknadsförvaltningen och stadsförvaltningarna kartlägga de dagliga verksamheternas incitament för att arbeta för att deltagare kommer vidare till arbete.

Det pågår ett arbete kring att säkerställa arbetsgång och handläggning utifrån att det är juridiskt möjligt att få beslut om LSS-insats och samtidigt stå till arbetsmarknadens förfogande eller ingå i en arbetslivsinriktad rehabilitering via Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. En särskild riktlinje med tillhörande rutin och metodstöd bör tas fram för att underlätta för handläggare inom LSS. Ett kompletterande material bör tas fram för utförare inom daglig verksamhet kopplat till stadens riktlinje för hur man ska arbeta med

personer med funktionsnedsättning för att de ska få ett arbete och försörjning utanför LSS. Möjlighet till praktik hos arbetsgivare behöver öka i jämförelse med praktik på daglig verksamhet.

A2.4.2 Tillgängliggör stadens arbetsmarknadsinsatser för ensamkommande unga på stadens boenden

Förvaltningen ser positivt på åtgärdsförslaget. Förvaltningen anser dock att det, liksom i förslaget ovan om samhällsinformation på stadens boenden (A2.1.2), är en utmaning att många ensamkommande unga är placerade i privata jourhem och inte i stadens boenden. Det vore därför önskvärt att arbetsmarknadsinsatser tillgängliggörs för fler än de som bor på stadens boenden. Om det exempelvis också tillgängliggörs via skolan nås även barn och unga som kommer till Sverige tillsammans med sina föräldrar.

A2.4.3 Inkludera asylsökande ungdomar 16-19 år i stadens kommunala aktivitetsansvar (KAA)

Förvaltningen instämmer i analysen och förslagen under A2.4.2-A2.4.3. Förvaltningen vill tillägga att det finns en risk för ökad psykisk ohälsa inom gruppen ensamkommande barn vilket kan vara viktigt att ha med i utformningen av stöd och insatser till målgruppen.

A2.4.4 Utred behovet av stöd till arbetsgivare för rekrytering av särskilda målgrupper tillsammans med näringslivet

Förvaltningen vill även här lyfta det mångåriga samarbetet med näringslivet "Advisory board" för att ensamkommande unga ska få möjlighet till praktik och på sikt kunna få ett arbete. Samarbetet har varit framgångsrikt och förvaltningen kommer under 2017 att undersöka möjligheterna att bredda Advisory Boards verksamhet till att erbjudas alla ensamkommande unga.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bilaga

1. Dold potential - hinder och möjligheter för unga stockholmares etablering på arbetsmarknaden – Delrapport från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm.
2. Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande "Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. Lägesrapport av hållbarhetskommisionens arbete", dnr KS 159-1936/2016.